

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий факультет
Кафедра обліку і аудиту

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Словник термінів

з дисципліни «Економічна безпека» для студентів аграрних вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації освітнього рівня 7.03050901, 8.03050901 «Облік і аудит»

Миколаїв
2015

УДК 658:005.922.1:33

ББК 65.29-983*65

Е 45

Рекомендовано до друку рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 19 березня 2014 р., протокол № 7.

Укладачі:

О.М. Вишневська - д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет

О.М. Зуб - аспірант кафедри обліку і аудиту, Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

Т.В. Стройко - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедрою міжнародної економіки Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

І.О. Мельник - канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету

Вишневська О.М.

Е 45 Економічна безпека : словник термінів / О.М. Вишневська, О.М. Зуб. — Миколаїв : МНАУ, 2015. — 18 с.

У словнику наведені основні поняття економічної безпеки та її складових, взаємопов'язаних явищ та процесів на різних рівнях управління, від локального до державного та гео економічного.

Словник термінів розрахований для самостійної роботи студентів зі спеціальності 7.03050901, 8.03050901 «Облік і аудит» аграрних вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації.

УДК 658:005.922.1:33

ББК 65.29-983*65

© Миколаївський національний аграрний університет, 2015

© Вишневська О.М., Зуб О.М., 2015

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Терміни	5
Список використаних джерел.....	17

ВСТУП

У світі мабуть не має людини, яка б не знала про глобалізацію, її вплив відчувають усі країни, регіони, окремі особистості, що вимагає адаптації до процесів світової інтеграції.

На світовій арені відбуваються суттєві зміни, які протягом тривалого часу визначатимуть головні напрями розвитку людства. Внаслідок глобальних трансформацій формуються принципово нові риси світового порядку, а міжнародні процеси проявляються у вигляді суперечливих тенденцій, постійно виникають нові виклики і загрози міжнародній безпеці. Розвиток країн світу тісно пов'язаний із формуванням сучасного глобального простору безпеки і стабільності.

У третьому тисячолітті будь-яка країна може залишитися поза розвитком, якщо її лідери не враховуватимуть нові вимоги та правила гри, що формуються у безпековому просторі.

Інтеграційні процеси в сучасному світі створили такі могутні міжнародні структури, які вже зараз впливають на долю будь-якої держави, нерідко незважаючи на норми міжнародного права та існуючі міжнародні домовленості.

Глобалізація є процес, що втілює у собі трансформацію просторової організації світу та його регіонів, соціальних відносин та взаємодій – що вимірюється за допомогою таких показників, як їх тривалість, інтенсивність, швидкість і вплив, які породжують міжконтинентальні або міжрегіональні потоки та структури активності, взаємодій та прояви на соціально-економічному та екологічному рівнях. Ці потоки стосуються переміщень фізичних об'єктів, людей, символів, знаків і інформації у просторі і часі, а структури – це відрегульовані стійкі взаємодії між незалежними агентами, точками перетину діяльності або центрами влади, що відповідають визначеним зразкам.

Формування можливостей у забезпеченні дієвої економічної безпеки є важливою складовою розвитку суспільства.

Б

Банківська безпека – це рівень фінансової стійкості банківських установ країни, що дає змогу забезпечити ефективність функціонування банківської системи країни та захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов її функціонування.

Безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Безпе́ка – це такі умови, в яких перебуває складна система, коли дія зовнішніх і внутрішніх чинників не призводить до процесів, що вважаються негативними по відношенню до даної складної системи у відповідності до наявних, на даному етапі, потреб, знань та уявлень.

Безпека країни у сфері міжнародної трудової міграції означає такий стан економіки країни в цілому та національного ринку праці зокрема, який гарантує економічно активному (працездатному) населенню можливість працевлаштування за бажаного рівня заробітної плати та гідних умов праці, що робить недоцільним переміщення робочої сили за кордон.

Безпека людського розвитку є найважливішою складовою економічної безпеки країни. Вона означає такий стан економіки країни та її регіонів, за якого досягаються, по-перше, збалансованість і необхідний рівень задоволеності життєво важливих соціальних потреб та інтересів людини, суспільства і держави; по-друге, правова та інституційна захищеність від внутрішніх і зовнішніх небезпек та загроз, які роблять неможливим стабільний розвиток людського потенціалу країни.

Безпека небанківського фінансового сектору - це рівень розвитку фондового та страхового ринків, що дає змогу повною мірою задовольняти потреби суспільства в зазначених фінансових інструментах та послугах.

Безпека України у сфері міжнародного руху капіталу – це така організація використання іноземного капіталу, яка дає змогу забезпечити модернізацію виробництва і створити умови для зовнішньоекономічної експансії держави.

Біоекономіка – галузь знання на стику екології та економіки, що вивчає взаємовідношення людини і природи в процесі використання природних ресурсів

Боргова безпека – відповідний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі.

Бюджетна безпека – це стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції.

В

Валютна безпека – це стан курсоутворення, який характеризується високою довірою суспільства до національної грошової одиниці, її стійкістю, створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняної економіки, залучення в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках.

Виклик - це вимога, спонукання до будь-яких дій, відносин. Виклики не обов'язково становлять небезпеку. Виклик передбачає вчинення вимушених дій.

Виробнича безпека – це стан виробничої сфери країни, за якого забезпечується максимально ефективно використання наявних виробничих потужностей у країні, їх модернізація та розширене відтворення, зростання рівня інноваційності виробництва та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Виробнича безпека – це такий рівень розвитку промислового комплексу країни, що здатний забезпечити зростання економіки та її розширене відтворення.

Г

Глобальна безпека має своєю основною метою гарантію безпеки відразу усієї світової спільноти, а не тільки окремих регіонів і країн.

Глобалізація – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

Геоекономіка – нова геополітика (геополітична економіка) з позицій економічної могутності держави, що забезпечує досягнення зовнішньополітичних цілей, світового чи регіонального могутності економічним шляхом.

Геополітична безпека – складова національної безпеки, процес управління системою національної безпеки, за якого державними та недержавними інституціями забезпечується встановлення контролю і панування над ресурсами земного, водного, повітряно-космічного, інформаційних (духовно-культурного) просторів держави, регіону, світу.

Геополітичне положення – складна категорія, що визначається сукупністю відношень з іншими країнами та великими природними об'єктами, ринкам збуту товарів та сировини, торгівельним шляхам, що мають суттєвий політичний, соціальний і екологічний вплив.

Геополітичне положення – положення держави відносно інших держав з точки зору загальнополітичних, економічних та військово-стратегічних інтересів.

Геополітичне положення країни оцінюється на різних рівнях:

1) макрорівень – положення відносно світових центрів політики та економіки;

2) мезорівень – положення відносно великих регіонів та угруповань країн;

3) мікрорівень – положення відносно сусідніх країн.

Геосередовище – це сукупність предметів живої і неживої природи, залучених на даному етапі розвитку суспільства у процес суспільного життя і які, таким чином, є необхідними умовами існування і розвитку суспільства.

Граничне значення – значення соціального показника (критерію) після перевищення якого неминуче станеться соціальний вибух.

Грошово-кредитна безпека – це стан грошово-кредитної системи, що забезпечує всіх суб'єктів національної економіки якісними та доступними кредитними ресурсами в обсягах та на умовах, сприятливих для досягнення економічного зростання національної економіки.

Д

Демографічна безпека – це стан захищеності держави, суспільства та ринку праці від демографічних загроз, за якого забезпечується розвиток України з урахуванням сукупності збалансованих демографічних інтересів держави, суспільства й особистості відповідно до конституційних прав громадян України.

Джерела загроз – локалізовані в просторі і часі події небезпеки; вони можуть бути свідомими або стихійними; в цьому аспекті загрози розглядаються як суб'єктивні або об'єктивні.

Е

Екологічна безпека – це свобода і захист від загроз екологічного забруднення, насамперед, наявність чистого повітря і незабрудненої води; можливість придбання екологічно безпечної їжі; можливість проживання в умовах, що не становлять небезпеки для здоров'я з точки зору екології (житло, умови праці та т.п.); захищеність від екологічних катастроф (доступність чистої води й чистого повітря, система землекористування, яка зберігає родючість ґрунту).

Екологічна безпека – це такий стан навколишнього середовища, коли гарантується запобігання погіршення екологічної ситуації та здоров'я людини.

Економічна безпека – це стан захищеності суб'єктів господарювання від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів, при якому забезпечується стійка реалізація основних господарських інтересів та цілей статутної діяльності.

Економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання.

Економічна безпека – це такий стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний

задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави.

З точки зору стійкості розвитку **економічна безпека** – це стан економіки, за якого забезпечуються стійке економічне зростання, достатнє задоволення суспільних потреб, ефективне управління, захист економічних інтересів на національному і міжнародному рівнях.

З точки зору інтересів учасників, **економічна безпека** ототожнюється зі станом економіки за якого забезпечується гарантований захист національних інтересів (система захисту життєво важливих інтересів країни).

З точки зору незалежності **економічна безпека** – це сукупність умов і факторів, що забезпечують незалежність національної економіки її стабільність, стійкість, здатність до постійного оновлення і самовдосконалення.

Економічна безпека держави як економічна категорія втілює в собі певну сукупність відносин і пов'язаних з ними заходів, що забезпечують здійснення економічного суверенітету, економічне зростання, підвищення добробуту в умовах наявності системи міжнародної економічної взаємозалежності.

Економічна безпека країни – це не тільки захищеність національних інтересів, але й готовність та здатність інститутів влади створювати механізми реалізації і захисту національних інтересів розвитку вітчизняної економіки, підтримки соціально-політичної стабільності суспільства.

Економічна безпека особистості – це такий стан життєдіяльності людини, за якого забезпечуються правовий та економічний захист його життєвих інтересів, дотримання конституційних прав та обов'язків.

Економічна безпека підприємництва є одним з необхідних принципів підтримання стійкості економічного і соціального становища, підвищення обороноздатності, виключення можливостей виникнення соціальних, трудових, міжнаціональних та інших конфліктів, які загрожують безпеці держави.

Економічна безпека підприємства – це система створення механізму мобілізації й найбільш оптимального управління корпоративними ресурсами даного підприємства з метою найбільш ефективного їх використання і забезпечення стійкого функціонування того чи іншого підприємства, його активної протидії будь-яким негативним чинникам впливу на свою економічну безпеку.

Економічна безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання його ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування як у теперішній час, так і в майбутньому.

Економічна безпека підприємства – це такий стан господарюючого суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні наявних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачуваних обставин і в основному досягає цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику.

Економічна безпека регіону – це насамперед здатність регіональної влади забезпечити конкурентоздатність, стабільність, стійкість, поступальність розвитку економіки території, органічно інтегрованої в економіку країни, як відносно самостійної структури.

Економічна глобалізація – обсяг міжнародної торгівлі, рівень міжнародної ділової активності, торговельні потоки, міжнародні інвестиції, тарифна політика, обмеження і податки на міжнародну торгівлю, і так далі.

Економічна політика – це діяльність органів законодавчої влади і управління, яка визначає цілі й завдання, пріоритети, методи і засоби їх досягнення в національній економіці.

Економічне правопорушення – це кримінальне чи адміністративне правопорушення, яке посягає на економічну безпеку держави.

Економічний інтерес – реальний, зумовлений відносинами власності та принципом економічної вигоди мотив і стимул соціальних дій щодо задоволення динамічних систем індивідуальних потреб суб'єктів господарської діяльності.

Економічний розвиток – це здатність економіки створювати сталі шляхи зростання ВВП відповідно до існуючого рівня індивідуальних, колективних і суспільних потреб.

Економічний суверенітет – це головна складова державного суверенітету і відповідно системи економічної безпеки держави.

Економічна злочинність – це сукупність різних видів навмисних посягань на економічні відносини, що охороняються державою незалежно від форми власності і видів діяльності суб'єктів, які виконують певні функції у сфері виробництва, обміну, обслуговування, а також осіб, пов'язаних з регулюванням цієї діяльності.

До основних видів економічних злочинів відносять: злочинну діяльність в кредитно-розрахунковій сфері; правопорушення у сфері використання бюджетних коштів; злочини в сфері оподаткування; службові злочини; злочини в сфері зовнішньоекономічної діяльності; інші протиправні діяння в сфері економіки.

Експортна безпека держави – це наявність такого стану зовнішньоторговельних відносин країни, коли мінімізуються втрати від експорту і створюються умови для конкурентної експансії держави як виробника високотехнологічної продукції.

Енергетична безпека – це стан економіки, що сприяє ефективному використанню енергетичних ресурсів країни, наявності на енергетичному ринку достатньої кількості виробників та постачальників енергії, а також доступності, диференційованості та екологічності енергетичних ресурсів.

Енергетична безпека як одна із складових національної безпеки проявляється, по-перше, як стан забезпечення держави енергоресурсами для реалізації відтворювальних процесів у національній економіці, що гарантують її повноцінну життєдіяльність і, по-друге, як стан безпеки енергетичного комплексу країни.

З

Загрозами економічній безпеці країни є сукупність умов і чинників, які створюють небезпеку життєво важливим інтересам особистості, суспільству, державі, ускладнюють або унеможлиблюють реалізацію національних економічних інтересів.

Загрозами економічній безпеці країни слід вважати явні чи потенційні дії, що ускладнюють або унеможлиблюють реалізацію національних економічних інтересів і створюють небезпеку для соціально-економічної та політичної систем, національних цінностей, життєзабезпечення нації та окремої особи.

Загрози – це негативні зміни у зовнішньому політичному, економічному або природному середовищі, а також негативні зміни в аналогічних процесах і сферах всередині країни.

Загрози економічній безпеці – явища і процеси, що впливають негативно на господарство країни, що утискають економічні інтереси особи, суспільства і держави.

Загрози національній безпеці – наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Збитки – це небажані зміни та втрати різноманітних складових частин об'єкта економічної безпеки.

Зовнішньоекономічна безпека – це стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов для розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці.

І

Імпортна безпека держави – це досягнення такого стану зовнішньоторговельних відносин, який передбачає заміну сировинного характеру імпорту його інноваційно-інвестиційним спрямуванням.

Інвестиційна діяльність – це процес організації інвестування в реально існуючих у країні умовах господарювання. Термін "інвестування" має більш теоретичне значення, визначаючи модель поведінки інвестора щодо нарощування свого капіталу.

Інвестиційна безпека – процес забезпечення стану інвестиційної сфери, за якого економіка здатна досягти і підтримувати рівень інвестиційних ресурсів для забезпечення сталого розвитку, зростання конкурентоспроможності національної економіки і добробуту населення. Інвестиційна сфера являє собою систему економічних відносин з приводу руху інвестицій.

Інвестиційно-інноваційна безпека – це стан економічного середовища у державі, що стимулює вітчизняних та іноземних інвесторів вкладати кошти в розширення виробництва в країні, сприяє розвитку високотехнологічного виробництва, інтеграції науково-дослідної та виробничої сфери з метою зростання ефективності, поглиблення спеціалізації національної економіки на створенні продукції з високою часткою доданої вартості.

Індикатори економічної безпеки – реальні статистичні показники розвитку економіки країни, які найбільш повно характеризують явища і тенденції в економічній сфері.

Інноваційна діяльність – вид діяльності, пов'язаний із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у новий чи покращений продукт, введений на ринок, в новий чи покращений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до соціальних послуг.

Інноваційна безпека передбачає забезпечення сталого процесу створення, використання і поширення нових знань та технологій на основі поєднання науково-технологічного потенціалу країни і можливостей міжнародного кооперування у сфері трансферу технологій, і створення тим самим передумов сталого функціонування і розвитку економічної системи.

Інформаційна безпека – це стан захищеності потреб особи, суспільства і держави в інформації незалежно від внутрішніх і зовнішніх загроз.

К

Категорія економічної безпеки – складова сучасної економічної теорії. Вона має свій предмет і специфічні методи дослідження. Тісний взаємозв'язок у забезпеченні безпеки соціального і економічного означає, що сама безпека у суспільстві є об'єктивно-необхідним соціально-економічним явищем і тому виступає предметом економічної теорії.

Концепція управління економічною безпекою підприємства – це система теоретико-методологічних поглядів, яка відображає розуміння і трактовку економічної безпеки підприємства та визначає цілі, завдання, методи, принципи, концептуальні моделі та положення управління нею.

Критична межа критеріїв – це граничні величини показників економічної безпеки, недотримання значень яких перешкоджає нормальному ходу розвитку різних елементів відтворення, призводячи до формування негативних, руйнівних тенденцій в економічній безпеці.

М

Макроекономічна безпека – це стан економіки, за якого досягається збалансованість макроекономічних відтворювальних пропорцій.

Механізм забезпечення економічної безпеки держави – це система організаційно-економічних та правових заходів, яка впроваджується через діяльність системи державних органів економічної безпеки держави.

Міжнародна економічна безпека – це комплекс міжнародних умов співіснування домовленостей та інституціональних структур, за яких кожній державі — члену світової спільноти забезпечується можливість вільно обирати і здійснювати свою стратегію соціального та економічного розвитку, не зазнаючи зовнішнього тиску і розраховуючи на неутручання, розуміння та взаємоприйнятну і взаємовигідну співпрацю з боку інших держав.

Міжнародна економічна інтеграція – це форма інтернаціоналізації і одночасно етап розв'язання суперечності між відокремленістю відтворювального процесу в межах національних економік і його консолідацією, яка полягає у створенні державами спільного економічного простору з метою вільного руху товарів і чинників виробництва.

Н

Науково-технологічна безпека – це такий стан науково-технологічного та виробничого потенціалів держави, який дає змогу забезпечити належне функціонування національної економіки, достатнє для досягнення та підтримання конкурентоспроможності вітчизняної продукції, а також гарантування державної незалежності за рахунок власних інтелектуальних і технологічних ресурсів.

Національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

Національні економічні інтереси – це усвідомлені суспільством чи державою важливі потреби соціально-економічного розвитку, пов'язані з підвищенням функціональної ефективності господарської системи чи удосконаленням її структури, спрямовані переважно на реалізацію інтересів головних центрів політичного та економічного впливу.

Національні інтереси – життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток.

Національні ризики – це імовірність втрати державою частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появи додаткових витрат у результаті здійснення певної діяльності в умовах невизначеності.

Національні ризики – це нестабільність внутрішнього стану країни, що впливає на результати діяльності підприємств.

О

Об'єктами економічної безпеки є держава, суспільство, сім'ї, окремі громадяни, підприємства, установи, організації, окремі території, а також основні елементи економічної безпеки.

П

Параметри економічної безпеки держави – показники, які кількісно характеризують безпеку і застосовуються для оцінки, моніторингу і прогнозування економічної безпеки держави.

Показники економічної безпеки – це найбільш значущі параметри, що дають загальне уявлення про стан економічної системи в цілому, її стійкості і мобільності : зростання ВВП, рівень і якість життя більшості населення, темпи інфляції, рівень безробіття, структура економіки, майнове розшарування населення, криміналізація економіки, стан технічної бази господарства, витрати на науково-дослідні роботи, конкурентоспроможність, імпортна залежність, відкритість економіки, внутрішній і зовнішній борг держави.

Показники економічної безпеки держави – вимірники, що кількісно характеризують безпеку і застосовуються для оцінки, моніторингу і прогнозування економічної безпеки держави.

Політична безпека – можливість жити в суспільстві, яке визнає основні права людини (захист основних прав людини і свобод).

Політична глобалізація – членство держав у міжнародних організаціях, участь у міжнародних місіях (включаючи місії ООН), ратифікація міжнародних багатосторонніх договорів, кількість посольств та інших іноземних представництв в країні, і так далі.

Порогові (граничні) значення індикаторів економічної безпеки – це кількісні величини, порушення яких викликає несприятливі тенденції та загрозливі процеси в економіці.

Предметом вивчення економічної безпеки є діяльність особистості, суспільства і держави по захисту їхніх інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз як в економічній сфері в цілому, так і в окремих галузях господарства, її складових; концептуальні основи; загальні закономірності; принципи і основні напрями забезпечення економічної безпеки.

Продовольча безпека – це стан виробництва продуктів харчування в країні, що здатний повною мірою забезпечити потреби кожного члена суспільства в продовольстві належної якості за умови його збалансованості та доступності для кожного члена суспільства.

Р

Регіональна економічна політика в контексті впливу на економічну безпеку: стійкість та цілісність регіонального господарського механізму, регіональні програми економічного розвитку, комплексні міжрегіональні проекти, інструменти та методики регіонального вирівнювання та подолання депресивності регіонів, роль регіонального самоуправління в системі забезпечення економічної безпеки (економічний аспект).

Ризиками є погіршення конкурентних позицій, імпортна експансія, завуальована під інноваційне впровадження, недобросовісна поведінка імпортерів, спрямована на знищення конкурентів на внутрішньому ринку країни.

Рівень економічної безпеки держави – інтегральний показник економічної безпеки держави, який у загальному вигляді відображає співвідношення сукупності усіх загроз і потенціалу захисту від них.

С

Складовими економічної безпеки є: макроекономічна, фінансова, зовнішньоекономічна, інвестиційна, науково-технологічна, енергетична, виробнича, демографічна, соціальна, продовольча безпека.

Соціальна безпека – це стан розвитку держави, за якого держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від віку, статі, рівня доходів, сприяти розвитку людського капіталу як найважливішої складової економічного потенціалу країни.

Соціальна безпека – це сукупність заходів, спрямованих на захист інтересів країни й народу в соціальній сфері, на розвиток соціальної структури й відносин в суспільстві, системи життєзабезпечення і соціалізації людей, способу життя відповідно до потреб прогресу, теперішніх і майбутніх поколінь.

Соціальні аспекти економічної безпеки: політика доходів, реформування заробітної плати, пенсійна реформа, зменшення диференціації грошових доходів та подолання бідності, формування «середнього» класу, відтворення й розвиток соціальної сфери, політика на ринку праці та зниження безробіття.

Соціальна глобалізація – рівень культурної інтеграції, відсоток іноземного населення, міжнародний туризм, міжнародні особисті контакти, обсяг телефонного трафіку, поштових відправлень, транскордонних грошових переказів, інформаційні потоки, розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури, і так далі.

Специфіка економічної безпеки держави як категорії полягає в тому, що вона постійно вказує на рівень ефективності функціонування всіх структурних її елементів, що дає змогу вчасно виявити загрози і запобігти небезпеці нанесення збитків державі, економічній системі і національним економічним інтересам з метою забезпечення їх стабільного розвитку і зростання.

Стратегічною метою забезпечення економічної безпеки є досягнення такого розвитку економіки, внаслідок якого були би забезпечені оптимальні умови для життя і розвитку особистості, соціально-економічної та військово-політичної стабільності суспільства і збереження цілісності держави, успішного протистояння впливу зовнішніх і внутрішніх загроз.

Структура економіки – це співвідношення, які відображають

взаємозв'язки та взаємозалежності між окремими складовими економіки в процесі її розвитку.

Структурні зрушення – це поняття і процес, який має більш складний зміст та різкі наслідки, бо це стрибок, результати якого можна спостерігати лише в майбутньому.

Структурні перетворення є супутником еволюційного економічного розвитку і мають постійний динамічний характер.

Суб'єктами економічної безпеки України є функціональні і галузеві міністерства та інші органи державної влади, податкові й митні служби, банки, біржі, фонди і страхові компанії, а також виробники робіт і послуг, продавці продукції і вітчизняні споживачі.

Г

Тактика економічної безпеки – це найбільш рухлива частина політики економічної безпеки, яка змінюється залежно від дії внутрішніх і зовнішніх загроз, зміни пріоритетності національних економічних інтересів тощо.

Технологічна безпека – збереження такого рівня вітчизняного науково-технічного і виробничого потенціалів, який у разі погіршення внутрішніх і зовнішніх умов забезпечив би виживання національної економіки за рахунок використання власних інтелектуальних і технологічних ресурсів, збереження державної незалежності. Чіткого варіанту декомпозиції системи економічної безпеки не пропонується.

Теорія хаосу – теорія, мета якої опис і пояснення вкрай складної поведінки систем; вони лише на перший погляд здаються безладними і непередбачуваними, однак, засновані на певному порядку.

Тінізація економіки як загроза економічній безпеці: форми і методи тінізації економічних відносин і економічної злочинності та засоби їх зменшення, проблеми тіньової зайнятості, засоби і методики легалізації тіньових доходів та капіталу, економічні аспекти поширення корупції та протидії їй.

Трансформація – це процес набуття суспільством нових рис, які відповідають вимогам часу.

Трудоресурсні аспекти економічної безпеки: демографічні чинники, внутрішня та зовнішня трудова міграція, розподіл економічно активного населення між секторами економіки. Якість робочої сили, структурні аспекти її пропозиції, продуктивність праці та стимулювання до продуктивної праці.

У

Управління економічною безпекою – забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення певного рівня трудового

життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійного стимулювати нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

Ф

Фінансова безпека – такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

Фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни. Фінансова безпека, у свою чергу, має такі складові.

Фінансова безпека держави – важлива складова частина економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л. Абалкин // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 5.
2. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 36–44.
3. Савин В. Некоторые аспекты экономической безопасности России / В. Савин // Международный бизнес России. – 1995. – № 9. – С. 14–16.
4. Вечканов Г.С. Экономическая безопасность [Электронный ресурс] / Г.С. Вечканов. – Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2007. – 384с.: ил. (Серия «Учебник для вузов»)
5. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С.Власюк; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони –України. – К., 2008. – 48с. – Бібліогр.: с.43-46.
6. Малярченко Т.А. Економічна безпека: навчально-методичний посібник / Т.А. Малярченко. – Донецьк: ДонДУУ, 2009. – 129 с.
7. Никитенко П.Г. Экономическая безопасность: теория, методология, практика / под науч. ред. П.Г. Никитенко, В.Г. Булавко. – Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2009. – 394 с.
8. Кундиус В.А. Экономика АПК: учебное пособие / В.А. Кундиус. – Барнаул: Изд-во АГАУ, 2007. – 669 с.
9. Шевченко Л. С. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2009. – 312 с.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року N 1277: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131588.html
2. Опалев А.В. Правовое обеспечение национальной безопасности: объект, предмет и задачи [Электронный ресурс] / А.В. Опалев // Национальная безопасность. – 2014. – №2(31). – С.244 . – Режим доступу : <http://www.nbpublish.com/nbmag/>
3. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/uk/sustainable-development>.
4. Фонд «Ефективне управління»: Звіт конкурентоспроможності України 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://competitiveukraine.org/ukr/competitive_report

Довідкове видання

Економічна безпека

Словник термінів

Укладачі:

Вишневська Ольга Миколаївна

Зуб Ольга Миколаївна

Формат 60x84 1/16 Ум. друк. арк.. 5,2.

Тираж 50 прим. Зам № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м.Миколаїв, вул.Паризької Комуни, 9

Свідоцтво субекта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.